

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Pasisveikinimas, atsisveikinimas

Veiksmažodžių liepiamoji nuosaka

Renata Papšytė, VU Klasikinės filologijos katedra

LOTYNŲ KALBOS IR ANTIKOS KULTŪROS DALYKO MOKYTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMA, 2023

Nauji terminai

- **Infinitīvus** – bendratis
- **Imperatīvus** – liepiamoji nuosaka

Ketrios veiksmažodžio asmenuotės:

I am^ā-re „mylėti“

II vid^ē-re „matyti, žiūrėti“

III leg-e-re „skaityti“

IV aud^ī-re „klausyti“

I užduotis. Klausymas ir atpažinimas. Mokytojas taria įvairių veiksmažodžių bendratis, mokiniai iš klausos pagal kamiengalį turi nustatyti veiksmažodžių asmenuotę.

Veiksmažodžių liepiamoji nuosaka (imperatīvus)

Infinitīvus	Imperatīvus	
	sg. 2 (tu)	pl. 2 (jūs)
I amāre	ama „mylėk“	amā-te „mylėkite“
II vidēre	vide „žiūrėk“	vidē-te „žiūrėkite“
III legere	lege „skaityk“	legite „skaitykite“
IV audīre	audi „klausyk“	audī-te „klausykite“

NB! Įsidėmėkite, kad III asmenuotėje pl. 2 prieš galūnę **-te** yra trumpas **-i-**, todėl kirtis visada atšoka į trečia nuo galo skiemenį; o IV asmenuotėje ilgas kamiengalis **-ī-** visada kirčiuojamas.

II užduotis. Parašykite šių veiksmažodžių liepiamąją nuosaką, išverskite.

imperāre „valdyti“	impera	valdyk	imperāte	valdykite
scribere „rašyti“				
docēre „mokyti“				
dividere „dalinti, skaldyti				
finīre „užbaigti“				
laborāre „dirbti“				
festināre „skubėti“				
habēre „turėti“				
plaudere „ploti“				
orāre „melstis“				

II užduotis. Parašykite šių veiksmažodžių liepiamąją nuosaką, išverskite.

imperāre „valdyti“	impera	valdyk	imperāte	valdykite
scribere „rašyti“	scribe		scribite	
docēre „mokyti“	doce		docēte	
dividere „dalinti, skaldyti	divide		dividite	
finīre „užbaigti“	fini		finīte	
laborāre „dirbti“	labora		laborate	
festināre „skubėti“	festīna		festīnate	
habēre „turėti“	habe		habēte	
plaudere „ploti“	plaude		plaudite	
orāre „melstis“	ora		orāte	

III užduotis. Pasisveikinimas, atsisveikinimas. Dialogo forma mokomasi lotyniškai pasisveikinti ir atsisveikinti.

- Salvēte, discipuli! – Salve, magister/-tra
- Valēte, discipuli. – Vale, magister/-tra

- Salve, amīca! – Sveika, drauge!
- Salvēte amīcae! – Sveikos, draugės!
- Vale, amīce! – Lik sveikas, bičiuli!
- Valēte, amīci! – Likite sveiki, bičiuliai!

Lotyniški posakiai ir jų kontekstai.

- **Valēte et plaudite!** – *Likite sveiki ir plokite!* Taip romėnų komediografai Plautas ir Terencijus užbaigdavo pjesę.
- **Divide et impera.** – *Skaldyk ir valdyk.* Tokiu principu, sakoma, vadovavosi Gajus Julijus Cezaris, užkariaudamas galų gentis.
- **Nota bene! (NB)** – *Gera! įsidėmėk!*
- **Ora et labōra.** – *Dirbk ir melskis!* Vienuolių benediktinų šūkis, perteikiantis vienuoliško gyvenimo esmę.
- **Festīna lente.** – *Skubėk lėtai!* Plg. Neskubėk ir būsi pirmas.

Pasak Svetonijaus, tai buvęs mėgstamas imperatoriaus Oktavijano Augusto posakis. Tik Svetonijaus tekste jis pavartotas graikiškai: *spéude bradéōs*. Lotyniškas jo atitikmuo vėliau tapo daugelio žymių žmonių, motto.

„Jo nuomone, pavyzdingam karvedžiui juo labiau nedera skubėti ir veikti neapgalvotai. Dėl to jis dažnai kartodavo posakius: „Skubėk pamažu“, „Atsargus karvedys daug geresnis už drąsų“ ir „Geriau padaryti sėkmingiau nei greičiau“. (Suet. Aug. 25, Janinos Mažiulienės vert.)

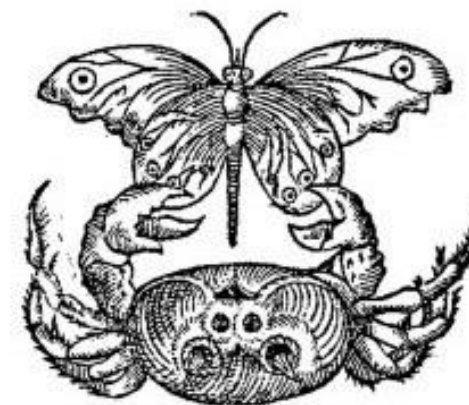
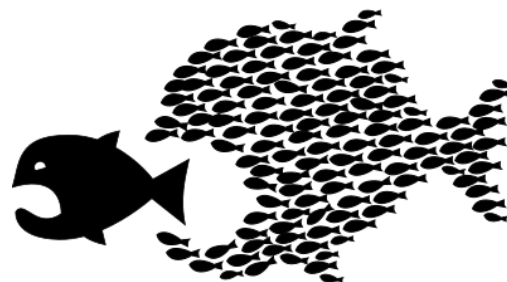
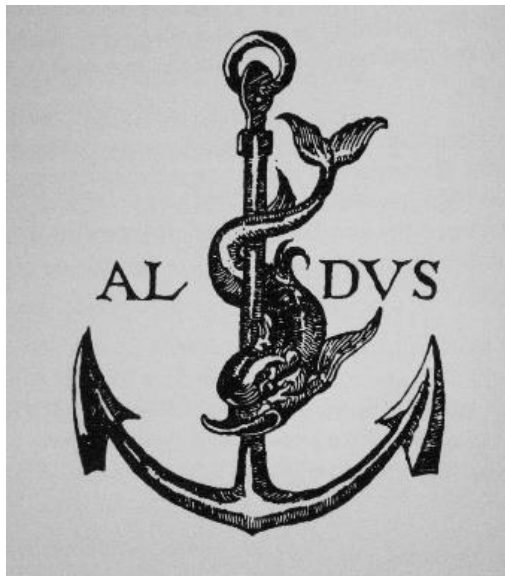
IV užduotis. Pakeiskite vienaskaitą daugiskaita ir atvirkščiai.

- Valēte et plaudite! _____ – *Lik sveikas ir plok!*
- Divide et impera. _____ – *Skaldykite ir valdykite*
- Nota bene! _____ – *Gera! Įsidėmėkite!*
- Ora et labora! _____ – *Dirbkite ir melskitės!*
- Festīna lente. _____ – *Skubėkite lėtai!*

IV užduotis. Pakeiskite vienaskaitą daugiskaita ir atvirkščiai.

- Valēte et plaudite! ___*Vale et plaude*___ – *Lik sveikas ir plok!*
- Divide et impera. ___*Dividite et imperate*___ – *Skaldykite ir valdykite*
- Nota bene! ___*Notate bene*___ – *Gera! Įsidėmėkite!*
- Ora et labora! ___*Orate et laborate*___ – *Dirbkite ir melskitės!*
- Festīna lente. ___*Festinate lente*___ – *Skubėkite lėtai!*

V užduotis. Susiekite šiuos paveikslėlius su aukščiau nurodytais posakiais. Suraskite internete daugiau šiuos posakius perteikiančių paveikslėlių.

TEMA:

Prisistatymas.

Dativus possessivus.

**Veiksmažodis *sum, fui, –, esse* ir jo vadiniai:
*adsum, absum***

Nauji terminai

- Naudininkas < nauda (kam?) – **Dativus** (Dat.) < dare „duoti kam“
- Esamasis laikas – **Praesens**

Veiksmazodžio *sum, fui, –, esse* vediniai:
adsum „būti čia, dalyvauti“, *absum* „nebūti čia, nedalyvauti“

<i>sum, fui, –, esse</i>			
Sg.	1. sum	Pl.	1. sumus
	2. es		2. estis
	3. est		3. sunt

Sg.	ad-sum	Pl.	ad-sumus
	ad-es		ad-estis
	ad-est		ad-sunt
Sg.	ab-sum	Pl.	ab-sumus
	ab-es		ab-estis
	ab-est		ab-sunt

I užduotis. Dialogas. Perskaitykite tekstą. Sukurkite panašaus pobūdžio trumpų dialogų.

Magistra: Quis hodie (*šiandien*) abest?

Discipuli: Quintus abest.

Quintus: Minime. Ego adsum.

Magistra: Ergo omnes adsunt *in corpore**?

Discipuli: Non ita est, absunt Felix et Beata.

Magistra: Adestne Victoria? (*-ne „ar“*)

Victoria: Sane, adsum.

Magistra: Ubi est amīca tua Beata?

Victoria: Beata abest, ea aegrota (*nesveika*) est.

* In corpore – pažod. „kūne“, t. y. visi drauge.

Datīvus possessīvus – savybinis naudininkas, reiškiantis asmenį, kuriam kažkas priklauso

- *Suus cuique* [ku'ikve] *mos est.* – **Kiekvienam** savas paprotys, t. y. kiekvienas turi savo paprotį.
- *Mihi tempus deest.* – **Man** trūksta laiko.
- *Mihi nomen est ...* – pažod. **man** yra vardas ..., t. y. mano vardas yra ... .

II užduotis. Prisistatymas. Kiekvienas mokinys pasako kelis sakinius apie save ir savo suolo / klasės draugą.

- Salvēte, amīci! Mihi nomen est ... . Ego sum discipulus/a Lithuanus/a. Habito (*gyvenu*) in Lithuania. Lituania est parva terra in Europa. Habito in Vilna/ Utena/ Klaipėda. Meum oppidum est non magnum, sed pulchrum (*gražus*). Mea amīca est ... . ? Meus amīcus est ... .